

บทที่ ๔

สรุปและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาถึงปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นภายในประเทศของประชากรในชนบทของประเทศไทย อาศัยข้อมูลแบบประจักษ์จากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทย ในส่วนที่เป็นการศึกษาในเขตชนบทรอบแรก ดำเนินการโดยศูนย์วิจัยและฝึกอบรมทางประชากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างทั่วประเทศ ใ้ขนาดตัวอย่างประมาณ ๑ ต่อ ๒,๐๐๐ ครัวเรือนในเขตชนบท ได้ใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม ทำการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนผู้ตกเป็นตัวอย่างเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของหัวหน้าครัวเรือนและสมาชิกในครัวเรือน

วิทยานิพนธ์นี้มีได้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาเพื่อพิสูจน์สมมติฐานใด ๆ หากแต่มุ่งที่จะศึกษาเพื่อค้นคว้าหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัจจัยอันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่นของประชากรในชนบทของประเทศไทยเป็นสำคัญ

การศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นของประชากรในชนบทของประเทศไทยยังอยู่ในขั้นแรกเริ่ม ข้อมูลและผลการศึกษเกี่ยวกับเรื่องนี้ยังอยู่ในวงจำกัด ดังนั้นการศึกษาและวิจัยครั้งนี้จึงอาจครอบคลุมไปถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นโดยไม่ครบถ้วนทุกประการ เนื่องจากปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นไม่มีความคงตัว หากแต่แปรผันไปตามสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมของบุคคลผู้ย้ายถิ่น

การศึกษาครั้งนี้ ได้แยกวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญ ๆ อันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่น ๓ ปัจจัย คือ ปัจจัยทางประชากร ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การศึกษา การติดต่อกับสังคมภายนอก การสมรส และปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว จำนวนการมีสิทธิในที่ดิน

และความเพียงพอในการผลิตผลผลิตทางการเกษตรของชาวนา

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางประชากรอันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่น ปรากฏว่า แม่ โดยแท้จริงแล้วอายุ และสถานภาพสมรส มีอิทธิพลเป็นปัจจัยที่ผลักดันหรือดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่นโดยตรง แต่การศึกษาครั้งนี้สนับสนุนผลการศึกษาและวิจัยอื่น ๆ ที่รายงานถึงปัจจัยด้านอายุและสถานภาพสมรส ซึ่งยังผลต่อการย้ายถิ่น กล่าวคือ เมื่อถามถึงอายุและสถานภาพสมรสเมื่อย้ายถิ่นครั้งแรก ปรากฏว่า มีการย้ายถิ่นสูงที่สุดในกลุ่มอายุ ๒๐ - ๒๔ ปี และมีอัตราการย้ายถิ่นลดลงในกลุ่มอายุ ๓๐ ปีขึ้นไป สำหรับปัจจัยด้านสถานภาพสมรส ปรากฏว่า มีความแตกต่างระหว่างผู้ที่เป็นโสดและผู้ที่สมรสแล้วอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า มีอัตราส่วนของการย้ายถิ่นในกลุ่มผู้ที่เป็นโสดมากกว่าผู้ที่สมรสแล้วเล็กน้อย แต่เมื่อศึกษาถึงปัจจัยด้านอายุและสถานภาพสมรสอันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่นของผู้ให้สัมภาษณ์ ปรากฏว่า มีความคลาดเคลื่อนไปจากแนวตั้งกล่าว เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูลซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครัวเรือนของครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง เป็นผู้ที่มีอายุในวัยกลางคนและทำการสมรสแล้ว อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุน้อยกว่า มีความต้องการย้ายถิ่นมากกว่า ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวความคิดที่ตั้งไว้ว่า ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานที่มีอายุน้อยน่าจะมีความต้องการที่จะย้ายถิ่นสูงกว่า ส่วนปัจจัยด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่นนั้น ปรากฏว่า มีจำนวนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนที่ต้องการย้ายถิ่นสูงขึ้นเมื่อจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเพิ่มขึ้น แสดงว่า ความหนาแน่นของสมาชิกในครัวเรือนในปัจจุบันหนึ่งซึ่งผลักดันให้เกิดความต้องการย้ายถิ่น

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางสังคมอันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่นนั้น ปรากฏว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด กล่าวคือ เห็นได้ชัดเจนว่าความต้องการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เพราะว่า หัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา และสูงกว่ามีความต้องการย้ายถิ่นสูงที่สุด ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษา - ประถมปีที่ ๖ มีความต้องการย้ายถิ่นรองลงมา และผู้ไม่เคยเรียนหรือเรียนแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษา มีความต้องการย้ายถิ่นแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย และต่างก็มีความต้องการย้ายถิ่นน้อยมาก ทั้ง

นี้ ตรงกับแนวความคิดที่ทั้งไว้ว่า ผู้มีการศึกษาสูงน่าจะมีการขยายถิ่นสูงกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ เนื่องจากผู้มีการศึกษาสูงเป็นผู้มีโอกาสรู้ถึงความเป็นไปของชุมชนอื่นไต่ถามกว่าผู้คอยการศึกษา ทั้งยังมีความสามารถในการใช้วิจารณญาณเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่กับท้องถิ่นอื่น ได้ดีกว่า และหากจะมีการขยายถิ่นเกิดขึ้น ผู้มีการศึกษาสูงย่อมมีความเชื่อมั่นว่าตนจะสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นใหม่ได้ดีกว่า เป็นต้น เป็นเหตุให้ผู้มีการศึกษาสูงมีความต้องการขยายถิ่นสูงกว่า ในขณะที่เดียวกัน การศึกษาระดับนี้ที่พบในทำนองเดียวกันกับการศึกษาและวิจัยอื่น ๆ ว่า โดยทั่วไปแล้ว ผู้ขยายถิ่นมีการศึกษาสูงกว่าผู้ไม่เคยขยายถิ่น

ปัจจัยทางสังคมอื่น ๆ อันอาจยังผลต่อการขยายถิ่น ได้แก่ การติดต่อกับสังคมภายนอก ซึ่งรวมถึงประสบการณ์ในการขยายถิ่น โอกาสในการเดินทางไปยังชุมชนอื่น ๆ ผลของการศึกษาระดับนี้ปรากฏว่า ผู้ที่เคยขยายถิ่นมาแล้ว เป็นผู้ที่มีแนวโน้มที่จะต้องการขยายถิ่นสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยขยายถิ่น ทั้งนี้ โดยเป็นไปในแนวเดียวกันกับการเดินทางไปยังชุมชนอื่น ซึ่งพบว่าจำนวนรอยละของผู้ต้องการขยายถิ่นสูงขึ้นตามจำนวนจังหวัดที่เคยไป แสดงว่าการติดต่อกับสังคมภายนอกเป็นปัจจัยซึ่งยังผลให้เกิดการขยายถิ่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาระดับต่ำซึ่งการติดต่อกับสังคมภายนอกจะเป็นปัจจัยอันสำคัญปัจจัยหนึ่งซึ่งยังผลต่อความต้องการขยายถิ่น อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่มีโอกาสติดต่อกับสังคมภายนอกย่อมมีโอกาสได้พบเห็นและสามารถเปรียบเทียบความเป็นอยู่ของท้องถิ่นของตนกับท้องถิ่นอื่น ซึ่งการมีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่นมากเท่าใดก็จะยิ่งเป็นการง่ายต่อการตัดสินใจเลือกท้องถิ่นใหม่เพื่อตั้งหลักแหล่งมากขึ้นเท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงความสะดวกสบายในการคมนาคมติดต่อกับชุมชนอื่นอาจยังผลต่อการขยายถิ่นโดยคาดว่าน่าจะมีการขยายถิ่นสูงในบริเวณที่มีการคมนาคมสะดวกและมีความต้องการขยายถิ่นต่ำในบริเวณที่ห่างไกลการคมนาคมนั้น การศึกษาระดับนี้มิได้พบผลของปัจจัยดังกล่าวต่อความต้องการขยายถิ่นของประชากรในชนบทของประเทศไทย กล่าวคือ ปรากฏว่า ผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านที่มีสภาพเป็นตลาดคว่ำมีจำนวนรอยละของผู้ต้องการขยายถิ่นต่ำที่สุด ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านที่มีสภาพและระยะทางห่างจากชุมชนในลักษณะต่าง ๆ นอกเหนือไปจากนั้น ปรากฏว่า มีจำนวนรอยละของผู้ต้องการขยายถิ่น

แตกต่างกันน้อยมาก

การพิจารณาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจอันอาจยังผลต่อการขยายดินใน ๓ ปัจจัยบางประการที่อาจจะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์และผลลัคนันอันอาจมีต่อความต้องการขยายดิน ปัจจัยแรกคือ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในสายตาของผู้สัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำมีความโน้มเอียงที่จะต้องการขยายดินสูงกว่าผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงเล็กน้อย แต่ความแตกต่างดังกล่าวมีน้อยมากจนไม่อาจกล่าวได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งอันอาจยังผลต่อการขยายดิน

ปัจจัยทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่ได้นำมาพิจารณาในการศึกษาคั้งนี้คือ ขนาดของที่ดินถือกรรมสิทธิ์ จำนวนที่ดินเช่า ความเพียงพอในที่ดินที่ถือครองเพื่อการเกษตร ความเพียงพอในผลผลิต และการได้รับน้ำจากการชลประทาน เป็นต้น จากผลการศึกษาครั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า ขนาดของที่ดินถือกรรมสิทธิ์มีอิทธิพลต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจอันอาจยังผลให้เกิดการขยายดินโดยตรง เนื่องจากพบว่ามีความต้องการขยายดินแตกต่างกันไปในหมู่เกษตรกรที่มีที่ดินของตนเองที่มีขนาดต่าง ๆ กัน แต่ไม่ปรากฏว่าเกษตรกรที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินขนาดเพิ่มขึ้นมีความต้องการขยายดินน้อยลง ซึ่งอาจเป็นได้ว่าจำนวนที่ดินนั้นแม้จะมากแต่ก็อาจให้ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของครัวเรือน

เมื่อพิจารณาถึงที่ดินเช่าเพื่อการเกษตรกับความต้องการขยายดิน ปรากฏว่าเกษตรกรผู้เช่าที่ดินมีความต้องการขยายดินเพิ่มขึ้นเป็นลำดับเมื่อขนาดของที่ดินที่เช่าเขาใหญ่ขึ้น ส่วนผลการศึกษาเกี่ยวกับความเพียงพอขนาดของที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมและความเพียงพอในผลผลิตทางการเกษตร ปรากฏว่า ปัจจัยทั้งสองมีความสัมพันธ์กับความต้องการขยายดินอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ เกษตรกรผู้ให้คำตอบว่าขนาดที่ดินที่ตนถือครองอยู่นั้นไม่เพียงพอ รวมทั้งการผลิตผลผลิตได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของสมาชิกในครัวเรือนมีความต้องการขยายดินมากกว่าเกษตรกรที่ให้คำตอบว่ามีความเพียงพอในขนาดของที่ดินที่ถือครองและผลผลิตทางการเกษตรที่ผลิตได้เป็นอัตราส่วนถึง ๒ เท่า แสดงว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งซึ่งอาจลัคนันให้เกิดการขยายดิน ผลการ

ศึกษาเรื่องน้สอคล้องกับคำตอบเกี่ยวกับเหตุผลของความต้องการย้ายถิ่นของหัวหน้าครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง ซึ่งปรากฏว่าร้อยละ ๖๘.๘ ต้องการย้ายถิ่นเนื่องจากสาเหตุทางเศรษฐกิจ

สำหรับการได้รับนำจากการชลประทานนั้น พบว่ามีได้เป็นมูลเหตุที่อาจยังผลต่อความต้องการย้ายถิ่น เนื่องจากปรากฏว่าความต้องการย้ายถิ่นกลับมีสูงในกลุ่มผู้ที่ได้รับนำจากการชลประทาน อาจเป็นเพราะว่าแม่จะได้รับการช่วยเหลือจากการชลประทานแล้ว ก็ดี แต่ก็อาจไม่ไคช่วยใ้สามารถผลิตผลผลิตทางการ เกษตรได้เพียงพอกับความต้องการของตน ความต้องการที่จะย้ายถิ่นจึงยังมีอยู่มาก

เนื่องจากปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นนั้น เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของประชากรและสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม ของบุคคล ผู้ศึกษาจึงได้ทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยอันอาจยังผลต่อการย้ายถิ่นบางประการ ผลของการศึกษาพบว่าระหว่างปัจจัยด้านการศึกษาและประสิทธิภาพด้านกรย้ายถิ่นนั้น ผู้ที่เคยย้ายถิ่นมาแล้ว จะมีความต้องการย้ายมากกว่าผู้ที่ไม่เคยย้ายจนถึงการศึกษาระดับหนึ่ง ผู้มีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมปีที่ ๖ แต่เมื่อการศึกษาสูงกว่านั้น ความต้องการย้ายถิ่นไม่แตกต่างกันมากนัก ระหว่างผู้เคยย้ายถิ่นและไม่เคยย้ายถิ่น แสดงว่า ระดับการศึกษาที่สูงเหมือนกันก็อาจยังผลใ้เกิดการย้ายถิ่นได้ไม่ว่าจะมีประสิทธิภาพด้านกรย้ายถิ่นมากอนหรือไม

ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ของการไปตลาดในครัวอำเภอและจำนวนจังหวัดอื่นที่เคยไป ปรากฏว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เคยไปตลาดในอำเภอที่มีความต้องการย้ายถิ่นสูงขึ้นเมื่อมีโอกาสได้ไปจังหวัดอื่น ๆ มากขึ้น แต่สำหรับผู้ที่ไปจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งจำนวนที่ไปเท่ากัน ไม่มีความแตกต่างในความต้องการย้ายถิ่นระหว่างผู้ที่นาน ๆ ไปตลาดครั้ง และผู้ที่ไปบ่อย ๆ เลย แสดงว่า การมีโอกาสไปยังจังหวัดอื่น ๆ นั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะทำใ้บุคคลมีแนวโน้มที่จะต้องการย้ายถิ่นเพิ่มขึ้น

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพด้านกรย้ายถิ่นและระยะทางจากหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ถึงชุมชน พบว่า ผู้ที่เคยย้ายถิ่นมีความต้องการย้ายถิ่นสูงกว่าผู้ไม่เคยย้ายเสมอไม่ว่าบ้านอยู่ไกลหรือใกล้เพียงใด แต่มีความแตกต่างเพียงเล็กน้อยระหว่างความต้องการ

ย้ายถิ่นของผู้ที่อยู่ไกลและใกล้ที่ชุมนุมชน แสดงว่า ประสิทธิภาพในการย้ายถิ่นนั้นมีส่วนสำคัญ ที่อาจยังผลต่อการย้ายถิ่นได้มากกว่า

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจ ปรากฏว่า ความต้องการย้ายถิ่นซึ่งพบว่าเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้นนั้น มีผลเฉพาะ หัวหน้าครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เท่านั้น แต่สำหรับผู้ที่ฐานะต่ำ หรือสูงนั้น พบว่าการศึกษามีได้เป็นปัจจัยสำคัญเท่าใดนักในการยังผลให้เกิดการย้ายถิ่น อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนั้นก็พบว่า ระดับการศึกษาสูงยังผลต่อการย้ายถิ่นมากกว่า เนื่องจากผู้ที่มีการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๘ และสูงกว่า ไม่วาจะมีฐานะดีหรือไม่ดีต่างก็มีความ ต้องการย้ายถิ่นสูงเหมือนกัน

ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนกรรมสิทธิ์ที่ดินของเกษตรกรและจำนวน ที่ดินเช่ากับความ ต้องการย้ายถิ่นนั้น พบว่า ผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินที่มีขนาดเท่าใดก็ตาม แต่ ต้องเช่าที่ดินเพื่อทำนาทำสวนเพิ่มอีก จะมีความต้องการแตกต่างกันระหว่างผู้เช่าที่ดินจำนวน น้อยและจำนวนมาก กล่าวคือ ผู้เช่าที่ดินจำนวนมากมีความต้องการย้ายสูงกว่า แสดงว่า การเช่าที่ดินนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ยังผลให้เกิดการย้ายถิ่นได้ ความแตกต่าง เช่นนี้ไม่ปรากฏในหมู่เกษตรกรที่มีกรรมสิทธิ์ที่ดินที่มีขนาดต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นครั้งนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะบางประการซึ่งคาดว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาระยะต่อไปเกี่ยวกับเรื่องในลักษณะเดียวกันนี้ในโอกาสต่อไป ในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไปผู้ศึกษาต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับความจำกัดของข้อมูลที่นำมาใช้ศึกษา จึงขอเสนอแนะเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ คือ ในการเตรียมแบบสอบถามสำหรับการย้ายถิ่นของบุคคลในโอกาสต่อไปนั้น ควรจะให้ห้มีคำถาม ซึ่งอาจนำมาศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นโดยตรง ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับลักษณะด้านต่าง ๆ ของผู้ย้ายถิ่นขณะย้ายถิ่นและสาเหตุของการย้ายถิ่น

แต่ละครั้ง ซึ่งจะเป็นทางหนึ่งที่จะนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นที่แท้จริง ทั้งยังจะช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับสาเหตุของความตองการย้ายถิ่นและลักษณะต่าง ๆ ในปัจจุบันของผู้ต้องการย้ายถิ่น

ผู้ศึกษาใครขอเสนอแนะให้มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นของประชากรอย่างจริงจัง เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของประชากรในประเทศไทยกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว หากจะได้มีการศึกษาให้เข้าใจถึงการย้ายถิ่นในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในค่านปัจจัยอันเป็นมูลเหตุของการย้ายถิ่นแล้ว จะสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาลดการลัดเล็ดปัญหาทางประชากรอันเกิดจากการย้ายถิ่นนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนาประเทศ

ประการสุดท้ายผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของประชากรในเขตเมืองในลักษณะเดียวกันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาจากข้อมูลของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทย ในส่วนที่เป็นเขตเมือง ซึ่งกำลังดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ในขณะนี้ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงการเคลื่อนย้ายของประชากรของประเทศไทยอย่างครบถ้วน และยังเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้นหากจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบถึงมูลเหตุของการย้ายถิ่นของประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบทของประเทศไทย